

Nov. 21st

Session 3: The Seforno's Comprehensive View of the Image of G-d

What is it?

ספורנו בראשית פרשת בראשית פרק א

(כז) בצלם אלהים. הנה מלת "אלהים" על צד ההדמות תאמר על כל עצם שכלי בפעל, שלם, נבדל מחומר, ובזה הוא נצחי בהכרח. ולכן תאמר על האל יתברך ועל מלאכיו, וכמו כן תאמר על השופטים על שם החלק השכלי הראוי בהם. אמנם בהיות כי השכל האנושי אף על פי שפעולת השכלתו הוא בלתי שום כלי חמרי ותתפשט על בלתי מוחש, ועל קצת עתידות, ולא יחלש בהרבותו פעולת השכלתו, ולא בעת זקנת הגוף, אבל יוסיף אומץ. ומכל אלה התבאר שהוא נבדל מחמר בלי ספק, כי אמנם הפך כל אלה יקרה לכחות הגוף החמריות מכל מקום, קודם שיתבונן, בהיותו אז משולל מכל שלמות אשר הוכן לו, לא יקרא "אלהים", אבל יקרא "צלם אלהים" בלבד, עד שיקנה שלמות, בפרט בחכמה אשר בה יקנה אהבת האל ויראתו, כי אז יהיה עצם שכלי בפועל, שלם, נבדל מחומר, ומזה יתחייב שיהיה נצחי וקיים גם אחרי מיתת הגוף, ובהיות בבחירת האדם לקנות זה השלמות בהשתדלו להתבונן בחכמה הנזכרת, הנה התבאר שכאשר ימנע עצמו מזה ישאר כחו השכלי על כחיותו, משולל מכל שלמות בפעל, כמו שהיה בתחלה, ויעלה בתהו ויאבד, כאמרו "אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו" (תהלים מט, כא). ואת כל אלה הורה האל יתברך בשתי מלות באמרו "בצלם אלהים":

בצלם אלוקים, i.e. in the nature of אלוקים when the word, appears as a description, an adjective, it refers to creatures who are spiritual in their essence, not just that they possess spiritual potential. Such beings are devoid of such physical matter, are totally disembodied. This is what makes them basically infinite. This is the reason why such an adjective, attribute, is applied to G'd as well as to His angels. The term is also used in connection with judges, i.e. describing the predominating intellectual function they must perform if their decisions are to reflect true justice. Whereas it is an undisputed fact that the human intellect operates without direct dependence on any part of the body, that it does not age along with the remainder of the body it inhabits, but, on the contrary, sometimes improves while the body ages and becomes barely able to sustain the soul which inhabits it, and while it is also a fact that exercise of the intellect does not result in something divine, but only אלוקים, fatigue, etc, it is still not called something which mirrors something divine." Until this intellect has acquired " i.e. a reverence for G'd and love for Him, its Creator, it is completely חכמה,

imperfect. It follows that it is man's task to perfect his G'd given intelligence by acquiring the knowledge and insights which can be provided only by the study of Torah and by the practice of the laws of the Torah. If man, i.e. religiously atheistic intellectuals, do not use their intellect in the manner G'd meant for them to use it, it actually becomes a negative asset, a hindrance, so that in the end it turns out to be completely vain, as pointed out in Psalms 49,21 **כבהמות ידמו**, if man does not understand the divine gift his intellect represents "he is comparable to the beasts which perish." This entire lesson is condensed in the two words **בצלם אלוקים**.

Ch. 2

ספורנו בראשית פרשת בראשית פרק ב

ויפח באפיו נשמת חיים. נפש חיונית מוכנת לקבל "צלם אלהים", כאמרו "ונשמת שדי תבינם" (איוב לב, ח). מכל מקום ויהי האדם לנפש חיה. היה עם כל זה "חיה" בלבד, בלתי מדברת, עד שנברא בצלם ודמות

the animals had not rated involvement of both attributes of G'd in their creation and formation. Not only that, but in order to create man G'd had used the choicest of the dust available on earth. Moreover,

G'd personally blew a soul of life into man, a life force which had been readied to absorb what was previously called **צלם אלוקים**, "the image of G'd." This has been attested to in Job 32,8 **ונשמת שדי תבינם**, "by means of the breath of the attribute of Shaddai You endowed them with understanding." At any rate, **ויהי האדם לנפש חיה**, man had remained a living creature (similar to the animals) until You equipped him with a divine-like tzelem and demut.

(ח) אשר יצר. אחר שיצרו באותו האופן הנכבד שהזכיר הניחו שם, להיותו מקום מוכן לקבלת צלם אלהים ולפעולותיו השכליות, באויר ובמזונות

אשר יצר, after G'd had created man in a manner appropriate to his superior status on earth, He placed him in Gan Eden, a location which was suitable to equip him with the **צלם אלוקים**, the divine image, enabling him to also fulfill the intellectual tasks involving the air and food in the garden.

What is it?

ספורנו ויקרא פרשת תזריע פרק יג

וזה כי אמנם המין האנושי הוא התכלית המכוון במציאות בפרט במציאות הנפסדים, כי הוא לבדו מוכן מכולם להיות דומה לבורא במושכלות ובמעשיות, כאשר העיד הוא יתברך באמרו בצלמנו כדמותנו (בראשית א, כו) ויצדק זה בכל אחד מאישי האדם בשכלו האישי הנקרא צלם אלהים ובכחו הבחירי הנקרא דמות אלהים כי האדם לבדו בנבראים הוא בעל בחירה וכאשר יתעורר להתבונן מציאות בוראו וגדלו וטובו אשר בו הוא רב חסד ואמת ובהם עושה צדקה ומשפט, ואחר שהתבונן והכיר זה ילך בדרכיו לעשות רצונו כרצונו הנה זה בלי ספק דומה לבוראו יותר מכל שאר הנבראים והוא התכלית המכוון מאת הבורא הממציא כאמרו וצדיק יסוד עולם

Though the purpose of humankind to be similar to their creator in knowledge and deed as it says, in our image.. and with the power of choice which is the form of G-d and once you know this you will walk in his ways, then he is similar to his creator and is the purpose of existence... (but gentiles and many Jews don't live up to this...)

Eternity

ספורנו כוונות התורה

ובהיות כוונת התורה בראשונה ובעצמות היות האדם בפרט ישראל דומה לבוראו כפי האפשר בעיון ובמעשה להשיג הנצחיות מאושר. ובאר הוא יתברך היות זה המכוון מאתו בכל מין האנושי במעשה בראשית כאמרו נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ואחרי כן במתן תורה ביאר היות המכוון שיושג הנצחיות לעמו כמו שהעיד יתברך באמרו בתחלתו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. ובסוף התורה באמרו וה' האמירך היום ולתתך עליון ולהיותך עם קדוש. ובכמה מקומות נדר לישראל הקדושה אשר היא בלי ספק הנצחיות כאז"ל תנא דבי אליהו מתים שעתיד הקב"ה להחיות אינם חוזרים לעפרם שנאמר והיה הנשאר בציון וכו' קדוש יאמר לו מה קדוש לעולם קיים אף הם לעולם קיימים.

Torah is reflection of Tzelem Elokim

ספורנו כוונות התורה

ובהיות הבדל מעלת כל פעולת משכיל בין רב למעט כפי מעלת התכלית המכוון ממנה הנה ראוי שהמכוון בתורת אל עליון אשר כתב להורות גדלו וטובו יהיה תכלית נכבד מאד מצד הידיעה והמודיע כאשר באר היות כן בפועל כאמרו ית' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת'. ובכן ראוי להתבונן כי אמנם התורה אשר שם משה מצווה ועושהו לפני בני עמנו היה המכוון בה לקדשם ולזכותם בה לחיי עולם לרצון לפני אל עליון מקדשם וזה בהדמותם אליו כפי האפשר בעיון ובמעשה כאשר היה המכוון מאתו בכל המין האנושי כאמרו ית' נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

The ability to bless children

ספורנו בראשית פרשת ויצא - וישלח פרק לב

(א) ויברך אתה. כבר אמרו אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך (מגילה טו א) אמנם סיפר ברכת לבן לבנותיו להורות שברכת האב היא על בניו בכל נפשו בלי ספק ראוי שתחול יותר בסגלת צלם אלהים המברך כאמרו בעבור תברכך נפשי (לעיל כז, ד)

Our sages have already told us not to belittle the value of a blessing pronounced by a layman, a person of low social standing. (Megillah 15) The reason why the Torah tells us of Lavan's blessing to his daughters is to remind us that when a father blesses his sons he does so wholeheartedly, with his material and spiritual faculties. We know that Yitzchok blessed with all his soul from his own words (27,4) When the one bestowing the blessing himself reflects the image of G'd he had been created in, then such a blessing is likely to be correspondingly more effective.

The ability to interpret dreams

ספורנו בראשית פרשת וישב פרק מ

(ח) הלא לאלהים פתרונים. הנה חכמת הפתרון היא באדם מצד מה שהוא בצלם אלהים ולזה יתכן שתהיה גם בי אע"פ שאני עתה עבד ובבית האסורים ומפני זה אפשר שלא צדקתם במה שאמרתם ופותר אין אותו:

The wisdom to interpret a dream is something divinely inspired, seeing that man has been created in G'd's image. It is therefore possible that even I may have been endowed with such wisdom, even though I am a lowly servant and on top of my misfortune I am in jail. It may therefore be possible that you erred when you said that there is no one who can interpret your dreams.

To save human life, even slaves

ספורנו שמות פרשת וארא פרק ט

(יט) ועתה שלח העז את מקנך. כדי שימלטו העבדים אשר עם המקנה, כאמרם ז"ל חביב אדם שנברא בצלם (אבות ג, יח):

Send your flock. So the slaves can escape with the flock as they say z'l, man is beloved for he is created in the image.

Jew and gentile

ספורנו דברים פרשת וזאת הברכה פרק לג

אף חובב עמים. ואע"פ שאתה חובב עמים כאמרך והייתם לי סגולה מכל העמים ובזה הודעת שכל המין האנושי סגולה אצלך. כאמרם ז"ל (אבות) חביב אדם שנברא בצלם (אבות ג, יח). מ"מ כל קדושיו בידך. הנה אמרת שכל קדושיו של קודש של אש דת הם בידך כצדור הכסף שהם חביבים משאר המין, כאמרו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש (שמות יט, ו) כאמרם ז"ל חביבין ישראל שנקראו בנים למקום (אבות שם):

he says to G'd that: "I am aware that You are fond of other peoples also, as when You said that the Jewish people are the most precious, מכל העמים, from among all the nations, You meant that the species of mankind is something precious to G'd, as our sages said in Avot 3,18, חביב אדם שנברא בצלם, the species of man is especially dear to G'd among all of His creatures, seeing that only man has been created in the image of G'd." [i.e. there are other nations to which You relate with fondness. Ed.] You have said that You are holding all Your holy possessions (the Torah) in Your hand [people hold their most precious possessions in their hand, do not entrust them to a briefcase, for instance, which they may deposit somewhere and forget to pick up. Ed.] When You told us in Exodus 19,5 that we are to You an especially precious nation, a kingdom of Priests, You also singled us out as being Your children, (same paragraph in Avot), as well as in Deuteronomy 14,1 "You are children to the Lord your G'd".

The basis of human responsibility

ספורנו בראשית פרשת בראשית פרק ה

בדמות אלהים עשה אותו. בעל בחירה, לפיכך כשהכעיסו דורותיו לפני האל יתברך נענשו:

In the image of G-d he made him- a person who has free will, and therefore when the generations sinned before G-d they were punished.

Image of the tabernacle

ספורנו שמות פרשת תרומה פרק כה

ובקדש הקדשים נתן התורה תוך גוף מצופה זהב מבית ומחוץ כאמרם ז"ל בזה (יומא פרק בא לו) כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם (יומא עב ב). ועל אותו הגוף שהוא הארון נתן כפורת כלו זהב, מורה על צלם אלהים בלתי מחובר עמו כלל. וכן כרובים פניהם איש אל אחיו מורים על פעולת המצאת המושכל וקבלתו, וזה בהביט אל התורה, כאמרו אל הכפרת יהיו פני הכרובים ובזה הם פורשים כנפים למעלה, כאמרו ארח חיים

למעלה למשכיל (משלי טו, כד) ובזה יתעשת האלהים לנו כאמרו ואל זה אביט (ישעיהו
10, ב):

On top of the physical box containing the spiritual teaching, the Torah, there was placed a lid also made from pure gold which symbolised the image of G'd. [in the sense that man was created in the image of G.d.] This lid was not linked, attached, symbolised that at " , כפורת, to the ark itself at all. The detached nature of this "lid a certain level of holiness there is no longer a physical bond with the human body, with the terrestrial domain, a domain which is essentially mortal, i.e. requiring regeneration from time to time. The description of the cherubs on top of the facing each other (verse 20) symbolises the interaction of the spiritual כפורת message contained in the Torah and its transmission to the human being studying it.

Korbanot

ספורנו כוונות התורה

ובכן בדבר הכפרה בדם ראוי להתבונן. ראשונה שהנושא לכח החיוני הוא האיד הדק הנמצא בדם. שנית שהכח החיוני הוא שרש לכל כחות הב"ח. ג' כי בכל אלה מותר האדם מן הבהמה אין. והנה בהתבונן מקריב הקרבן שאין יתרונו על הבהמה זולתי שזה הכח החיוני בו והנאצל ממנו ישרתו בו לשלמות צלם אלהים אשר בו על צד הכוונה הראשונה ולקיום המצות אשר על צד הכוונה השנית ובכן יסכים לכוננו לזה מכאן ואילך וזה יצייר בתת בפועל הדם על המזבח ובכן ראוי שיהיה זה כופר נפשו בלי ספק כאמרו כי הדם הוא בנפש יכפר.

Impurity

ספורנו במדבר פרשת חקת פרק יט

וממה שראוי להתבונן מה שגזר אומר שהנוגע במת מטמא את משכן ה' והבא אל האוהל מטמא את מקדש ה' וזה כי אמנם כל הקרב הקרב אל הבלי הנפסדות אין ספק שהוא מטמא לב טהור שהוא משכנו של מקדש ה' שהוא הנקרא צלם אלהים ותהיה טומאתו בטעות העדרי. והבא אל אהל המת כענין שוכני בתי חומר (איוב ד, יט) אשר אין לפנייהם בלתי אם גוייתם לחיי שעה רעועה רגליה יורדות מות הוא בלי ספק מטמא את מקדש ה' הנזכר אשר בו יהיה העם והאיש קדוש לאלהיו כאמרו ולהיותך עם קדוש לה' אלהיך (דברים כו, יט) ואז מטמא בטעות קניני הפכי למכוון.

We have to contemplate the fact that the Torah decrees that a person who has been defiled by contact with a dead person must not touch the Tabernacle of the Lord, (verse 13) and that he must not enter the airspace of the Tabernacle on pain of contaminating it, (verse 20). I believe the hidden meaning of this regulation is that anyone who has been in too close contact with the vanities of the terrestrial universe (to use the phraseology employed by Solomon in Kohelet again and again) automatically will confer some of the pollution represented by these vanities to sacred things he comes into contact with. He will therefore taint the **צלם אלוקים**, the Divine image in which he has been created. As a result, he must repair, remove such a taint in order to regain his former stature as an **אדם**.

Contact with the dead, results in an awareness of the transience of the lives of all of us, makes us aware of the negative aspects of our lives in this world; this is bound to leave a mark on our personality, one that may even border on considering life on earth as an exercise in futility, as indicated by Solomon when he speaks of such matters in Kohelet.

The body left over night

ספורנו דברים פרשת שופטים - כי תצא פרק כא

(כג) כי קללת אלהים תלוי. הנה כל עצם נבדל מחומר יקרא אלהים ומזה המין הוא עצם הנפש השכלית באדם הנקראת צלם אלהים. וע"ז הדרך אמרה בעלת אוב לשאול אלהים ראיתי עולים (שמואל א כח, יג). ובהיות שהבזיון הנעשה למת אחר מיתה הוא בזיון לנפש השכלית אשר היא עצם נבדל הנשאר אחר מיתת הגוף אמר שהוא קללת אלהים כי הלנת התליה לגוף המת בלתי קבורה היא בזיון לאותו העצם הנצחי הנקרא אלהים:

every disembodied creature is known as **elohim**; this includes the soul of human beings known as “**צלם אלוהים**, image of G'd.” [as He is without body, so this essence of a human being is without a body, does not need a body. Ed.] (Genesis 1,27) This is how we can understand the woman, known as **בעלת אוב** in Samuel I 28,13 whom King Sha-ul approached and asked to raise the prophet Samuel for him producing a disembodied image. Seeing that the disgrace done to a person after he has died is also an insult to this disembodied essence of him, the Torah describes it as **קללת אלוהים**, equivalent to cursing the dead person's eternal essence, **קללת אלהים**. leaving the dead corpse hanging without burial is an insult to that very eternal essence of a human being called **אלהים**.

In the fight vs. the evil inclination, it's a personal assistant

ספורנו בראשית פרשת בראשית פרק ד

ואליך תשוקתו. כי תפנה אליו למלאות תאותיו, כאמרם זכרונם לברכה יצרו של אדם
מתגבר עליו בכל יום (סוכה נב א)

ואתה תמשל בו. בידך להתקומם עליו בצלם אלהים, כאמרם ואלמלא הקדוש ברוך הוא
עוזרו אינו יכול לו, שנאמר "ה' לא יעזבנו בידו" (תהילים לז, לג) (סוכה שם עמוד ב)

it is within your power to overcome the power of the evil urge thanks to the צלם
אלוקים, the divine image with which you have been provided at birth. This
conforms to our sages in Sukkah 52 who have taught that were it not for this צלם
אלוקים, which represents G'd's assistance against the evil urge, there would be no
way man could cope with temptation. This is what David meant in Psalms 37,33
"the Lord will not abandon him to his power; He will not let him be condemned in judgment."

Murder

ספורנו בראשית פרשת נח פרק ט

כי בצלם אלהים . וטעם היות דם האדם נדרש ולא אדרוש דם שאר בעלי חיים. כי "בצלם
אלהים עשה", בצלם העצמים הנבדלים הנקראים "אלהים" עשה איזה מהם, "את האדם".
כי אמנם מאז שאמר האל יתברך "נעשה אדם" (לעיל א, כו) נתן כח בעצמים הנבדלים, או
באחד מהם להשפיע כח שכלי על כל נושא מוכן, והוא כל אחד מהמין האנושי. ובהיות
האדם "בצלם אלהים", אשר היא נפשו האנושית אשר בה הוא חי משכיל, ראוי שיהיה דמו
ונפשו החיונית המשרתים לזה הצלם נחשבים ונדרשים מיד מאבדיהם יותר מחיי כל שאר
בעלי חיים:

The animals have not been created in the image of G'd, so that their death does
not deprive the earth of a divine image. Only human beings are described in the
Torah, on occasion, also as אלוהים, as for instance in Exodus 22,8.

let us make
a human being," He had endowed His creatures with an independent intelligence,
able to defy Him either collectively or individually. It is this "divine attribute" of
man that makes him sufficiently important for his Creator to demand an
accounting from those who destroy that divine image by killing a human being.

בצלמנו See betzalmenu